

Merkez siyasetine dönüş ve devlet

HASAN BÜLENT
KAHRAMAN

Son hükümetin yapısı ve hazırlanış süreci iki gerçeği göstermiştir: Bunların ilki Türkiye'deki siyaset - devlet ilişkisi, ikincisi siyasetin merkeze

oturtulmasına dönük istektir. Bu iki olgu birbiriyle alttan alta bağlıdır ve öncelikle ikincisinden başlamakta yarar vardır.

Türkiye'de siyasetin çok parçalı olduğu genellikle yakınılan bir husustur. Eğer yalnızca parti sayısına bakılırsa bu doğrudur. Üstelik, parti sayısının artmasını gerektiren ciddi gerekçeler de yoktur ve asıl sorun da budur. Çünkü Türkiye'de, siyaset, ideolojik ayrımların üzerine oturmamıştır. Tersine, başlangıçtaki kurucu ilkenin bir sonucu ve uzantısı olarak siyasal yapı, birbirine çok yakın görüşleri savunan, aralarında hemen hiçbir düşünsel ayırım bulunmayan partiler tarafından yürütülmektedir.

Bu partilerin tümü kurucu ideolojiyi ve onun ilkelerini tartışmasız olarak benimserler. Devlet kavramına dönük herhangi bir sorgulama gereksinimi duymazlar. Geleneksel bürokrasiler (dışişleri, askeriye, bir ölçüde yargı) tarafından hazırlanmış modelleri küçük ayrıntılar dışında kabul ederler. Bu yönlerden aralarında bir çelişki söz konusu değildir.

Ayrışmayı sağlayan belki tek husus kendisini temsil düzleminde gösterir. Çok genel bir yaklaşımla bakılırsa merkezde yer alan devlet ve bürokrasi seçkinleriyle uzlaşan siyasal anlayışlarla çevreyi, yani taşrayı temsil eden iki görüş; ayrışmanın kat yerini oluşturur. Bunun dışında elbette daha alt katmanlara dönük bir temsil gereksinimi de kendisini gösterir. (Örneğin taşra burjuvazisi, kentsel alanda, ama onun çeperlerinde yer alan, henüz merkez tarafından soğrulmamış kesimler...)

Bütün bu özellikler yan yana geldiğinde Türkiye siyaseti, "devletin birliği, milletin bütünlüğü, ülkenin bölünmezliği" diye ifade edilen bir temel aksa oturur. Oysa, elbette bu çizgiden ayrılmak isteyen, daha farklı bir siyaset üretimini gerçekleştirmeye çalışan kadrolar da vardır. Fakat 'devlet' buna olanak vermez. Nitekim, son Refahyol hükümetinin yaşadığı sorun bu olmuştur. Dikkat edilirse görülecektir, o hükümet bir siyasal meşruiyet ya da siyaseten çözülebilecek bir sıkıntının sonucunda değil, merkezde yer alan görüşle çeliştiği kabul edilen bir ideolojinin dışlanması, sistemden çıkarılması için aşılmıştır.

İşte bu nokta, mevcut hükümetle ilgili olarak başta belirlediğimiz birinci hususun altını bir kez daha çizmektedir. Bu hükümet de burada anlatılan yaklaşımlarla ve devlet desteğiyle kurulmuştur ve onunla özdeşlik içindedir. Sürekli olarak onun tarafından denetlenecek demektir. Devletin 'kurumları' 'ayrışma' konusunda gerekli ağırlığı koyacak ve her defasında sistemi merkeze çekerek yeniden 'düzenleyeceklerdir'. Darbelerin mantığı kadar bugünkü hükümetin kuruluş süreci de bu gerçeği yansıtmaktadır. Gene bu nedenle Türkiye'de sistemin çözülmesi anlamına gelebilecek hemen hiçbir sorun bızatihi devleti ve varlığını kapsayacak biçimde çözülmez. O nedenle Susurluk ve şimdi ortaya çıkan yeni gelişmeler ciddi bir çözüme kavuşturulamaz. Düşünce suçu ciddi olarak ortadan kaldırılamaz. Çoğulcu, sivil, yerinden yönetime dayalı demokratik bir yapıya geçilemez.

Bütün bunlar son tahlilde her siyasal iktidarın, onu rahatsız etmeyen, üstünde uzlaşmış bir vesayet altında bulunduğunu göstermektedir. Fakat asıl mesele, bundan bir adım ötededir. Çünkü Türkiye'de ne kadar denetim altında tutulursa tutulsun toplumsal yapı "imtiyazsız, sınıfsız, kaynaşmış kitle" olma özelliğini yitirmektedir. İdeolojiler arasında fark kalmadığı da anlamını yitiren bir söyleme dönüşmektedir. Dolayısıyla bu iki olgunun yan yana gelmesi yeni, merkezden kopuk, çevreyi temsil etmeyi hedefleyen, farklı bir ideolojik tercihi öne çıkaran bir siyasete ihtiyaç göstermektedir.

Eğer bu ihtiyaç gözardı edilirse Türkiye çok ciddi bir gerilimin içine itilecektir. Yeni hükümet, sağ - sol kanatlarına yayılırken belli bir toplumsal rahatlamayı getirmiştir; bu bir gerçektir, fakat çevrenin temsil edilmediği bir sistem hem demokrasi değildir hem de çok kısa sürede kendi üstüne kapanacaktır.

Üstelik bu, yalnızca mevcut hükümetin değil bütün bir siyasal yapının ve hatta devletin çözüm bulması gereken bir sorundur.